

Михайло Кіпенко,

аспірант кафедри регіонального управління,

місцевого самоврядування та управління містом НАДУ

Інформаційно-аналітичне забезпечення органів державного управління щодо моніторингу діяльності підприємств житлово-комунального господарства

У статті досліджується існуюча система інформаційного забезпечення органів державної влади та органів місцевого самоврядування щодо функціонування підприємств житлово-комунального господарства, проблеми та необхідність створення системи моніторингу стану підприємств галузі. Розроблені основні вимоги до інформаційно-аналітичної системи моніторингу стану житлово-комунального господарства.

Ключові слова: моніторинг, система моніторингу, показники діяльності підприємств, статистична звітність, житлово-комунальне господарство.

Article examines the current system of information support of state and local authorities on the operation of housing and communal services, problems and need for a monitoring system of the industry. We offer basic requirements for information-analytical system for monitoring the state of housing.

Key words: monitoring, monitoring system, companies' performance, statistical reporting, housing and communal services.

Постановка проблеми. Загальнодержавною програмою реформування і розвитку житлово-комунального господарства на 2009-2014 рр. із змінами та доповненнями, внесеними Законом України від 11 червня 2009 р. № 1511-VI (далі - Програма реформування), передбачено проведення моніторингу

реформування житлово-комунального господарства на основі системи індикаторів (показників), які розробляються Міністерством з питань житлово-комунального господарства України [1].

Існуюча система моніторингу стану підприємств житлово-комунального господарства (далі - ЖКГ) не дає змоги надати особам, які приймають рішення про інституційні перетворення або спрямування коштів державного чи місцевих бюджетів на технічне переоснащення галузі, об'єктивну, повну, своєчасну і достовірну інформацію про стан галузі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На сьогодні в Україні створена певна науково-методологічна та законодавча база, є практика застосування як напрацьованих технологій та методик моніторингу, так і розробки нових, адекватних реаліям дня. Вітчизняні дослідники чимало уваги приділяють дослідженням методологічних аспектів проведення моніторингу в системі державного управління в цілому (В.Бакуменко, О.Титаренко) і окремим його видам, зокрема: мотиваційному (В.Максименко), екологічному (О.Марков), соціологічному (Є.Головаха) тощо.

Невирішені раніше частини загальної проблеми. На сучасному етапі розвитку розглядаються різні аспекти контрольних і моніторингових функцій у сферах науково-практичної діяльності. Однак відсутні комплексні дослідження застосування моніторингових функцій саме в аспектах реалізації програм та проектів розвитку житлово-комунального господарства, що є досить актуальним з огляду на важливість цієї галузі.

Мета статті. Дослідити наявну систему моніторингу стану підприємств житлово-комунального господарства для розробки пропозицій щодо вдосконалення державного управління в Україні у цій галузі.

Вклад основного матеріалу. Одним із завдань Програми реформування передбачено створення системи моніторингу стану реформування житлово-комунального господарства, який має здійснюватися на базі даних державних і галузевих статистичних спостережень, спеціальних досліджень, вивчення громадської думки щодо рівня житлово-комунального

обслуговування та стану реформування житлово-комунального господарства стосовно пріоритетів такого реформування [1]. Реалізація державної політики щодо реформування житлово-комунального господарства, забезпечення глибоких трансформаційних змін у цій сфері, створення сприятливих умов для сталої, ефективної роботи та розвитку систем житлово-комунального обслуговування, підвищення рівня прозорості у взаємовідносинах між суб'єктами ринку житлово-комунальних послуг вимагає сучасного та ефективного інформаційно-аналітичного забезпечення.

Моніторинг має бути спрямованим на оцінку результатів реалізації Програми реформування щодо ступеня їх відповідності очікуваним наслідкам, державній політиці у сфері житлово-комунального господарства та обраним напрямом досягнення головної мети. Результати моніторингу мають висвітлюватися в засобах масової інформації. Важливим є безпосередній і оперативний доступ до цієї інформації осіб, які мають повноваження щодо прийняття рішень на різних рівнях управлінської вертикалі, можливість оперативного відслідковування зміни контрольних показників-індикаторів ЖКГ залежно від управлінських впливів.

Моніторинг стану реформування житлово-комунального господарства здійснюється:

- на державному рівні - центральним органом виконавчої влади з питань житлово-комунального господарства;
- на регіональному рівні - структурними підрозділами з питань житлово-комунального господарства Ради Міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій.

Для управління житлово-комунальним господарством у цілому, у масштабах окремих територіальних одиниць або окремих підгалузей прийняття оптимальних рішень в умовах обмежених ресурсів першорядну роль відіграє наявність повної, достовірної та оперативної інформації про техніко-економічний стан усіх інфраструктурних елементів житлово-комунального господарства. Необхідно зазначити, що питання організації проведення державних статистичних спостережень за станом

реформування житлово-комунального господарства Держкомстатом сьогодні не реалізується на практиці.

На виконання Програми реформування наказом Голови Державного комітету України з питань житлово-комунального господарства від 15 грудня 2004 р. № 222 було затверджено "Методичні рекомендації щодо розроблення та реалізації регіональних, районних, міських та селищних програм реформування і розвитку житлово-комунального господарства територіальних громад", якими передбачалося створення концепції системи індикаторів, основні принципи системи і методики визначення індикаторів, джерела інформації показників статистики фінансово-економічного стану підприємств житлово-комунального господарства. Однак рекомендований метод визначення рейтингу регіонів за підгалузями і в цілому, запропонований у зазначених Методичних рекомендаціях, не знайшов у подальшому широкого застосування у зв'язку із значним обсягом розрахунків, відсутністю програмного забезпечення та засобів автоматизованої системи обробки.

Оскільки на першій стадії залишились за межами розробки питання достовірної оцінки якості і доступності житлово-комунальних послуг для населення та з метою зменшення впливу людського фактора при визначенні оцінки діяльності органів місцевого самоврядування щодо процесів реформування галузі було розроблено проект нової форми статистичного спостереження "Характеристика житлово-комунального господарства населеного пункту" (Форма 1-НП (ЖКГ)). Однак ця форма, яка могла б бути одним з основних джерел інформації для індикаторів оцінки стану реформування житлово-комунального господарства, не впроваджена [2].

На сьогодні Державна служба статистики України збирає та узагальнює інформацію щодо діяльності підприємств житлово-комунального господарства за такими технічними показниками (табл. 1).

Таблиця 1

**Форми статистичної звітності щодо діяльності підприємств
водо-, теплопостачання та водовідведення**

Назва звітності	Період звітності
Державна статзвітність: "Звіт про роботу водопроводу", форма 1-водопровід – річна "Звіт про роботу каналізації", форма 1-каналізація – річна	рік
Державна статзвітність "Звіт про постачання теплоенергії", форма 1тепло – річна	рік
Державна статзвітність "Житловий фонд", форма 1-житлофонд	рік
Про оплату населенням житлово-комунальних послуг	місяць

Структурні підрозділи з питань житлово-комунального господарства Ради Міністрів АР Крим, обласних, Київської та Севастопольської місцевих державних адміністрацій надають інформацію Департаменту благоустрою, комунального обслуговування та міського електротранспорту Мінжитлокомунгоспу за такими показниками (табл. 2).

Таблиця 2

**Форми статистичної звітності щодо діяльності підприємств
благоустрою, комунального обслуговування та міського
електротранспорту**

Назва звітності	Період звітності
Державна статзвітність "Похоронна справа", форма 1-похоронна справа	рік
Державна статзвітність "Звіт про поводження з твердими побутовими відходами", форма 1-ТПВ	рік
Державна статзвітність "Звіт про зелене господарство", форма 1-звіт про зелене господарство	рік
Державна статзвітність "Звіт про зовнішнє освітлення населених пунктів", форма 1-осв	рік
Державна статзвітність "Звіт про дорожньо-мостове господарство", форма 1-вул	рік
Державна статзвітність "Звіт про інженерний захист територій населених пунктів", форма 1-ізт	рік
Державна статзвітність "Робота міського електротранспорту", форма 2-етр	рік

На сьогодні відповідно до наказів Мінжитлокомунгоспу Державне підприємство "Республіканський інформаційно-обчислювальний центр" (далі - ДП РІОЦ) виконує збирання, узагальнення та подання до міністерства форм відомчої звітності, які подаються управліннями житлово-комунального господарства облдержадміністрацій, АР Крим, міськдержадміністрацій м. Києва та Севастополя та окремими показниками статистичної звітності Мінпраці (табл. 3).

Ця звітність відображає фінансові та економічні показники діяльності підприємств ЖКГ відповідних регіонів України за основними його підгалузями: водопостачання; водовідведення; житлове господарство; міськелектротранспорт.

Визначено форми первинних звітів, які стосуються таких напрямів [3]:

- звіт про витрати виробництва за формою 1-С (у розрізі регіонів та населених пунктів);
- фінансові результати і дебіторська та кредиторська заборгованість;
- моніторинг стану розрахунків підприємств ЖКГ;
- інформація про розмір тарифів (у розрізі регіонів та населених пунктів);
- звіт з праці, форма № 1-ПВ;
- бухгалтерський баланс за рік, форма № 1;
- звіт про фінансові результати за рік, форма № 2. Теплопостачання (комунальна теплоенергетика).

Таблиця 3

Форми статистичної звітності щодо фінансових результатів діяльності підприємств житлово-комунального господарства

Назва звітності	Період звітності
Звіт про витрати виробництва, форма 1С-водопостачання, водовідведення (у розрізі регіонів та населених пунктів)	квартал
Моніторинг стану розрахунків підприємств ЖКГ	місяць
Державна статзвітність "Звіт з праці", форма № 1-ПВ, термінова – місячна	місяць

Державна статзвітність "Звіт з праці"[1], форма № 1-ПВ, термінова – квартална	квартал
Інформація про фінансові результати і дебіторську та кредиторську заборгованість	місяць
Бухгалтерський баланс за рік, форма № 1	рік
Звіт про фінансові результати за рік, форма № 2	рік
Інформація про розмір тарифів (у розрізі населених пунктів)	місяць
Звіт про витрати виробництва, форма 1С-теплопостачання (у розрізі регіонів та населених пунктів)	квартал
Моніторинг стану розрахунків підприємств комунальної теплоенергетики	місяць
Державна статзвітність "Звіт з праці", форма № 1-ПВ, термінова – місячна	місяць
Державна статзвітність "Звіт з праці", форма № 1-ПВ, термінова – квартална	квартал
Інформація про фінансові результати і дебіторську та кредиторську заборгованість	місяць
Бухгалтерський баланс за рік, форма № 1	рік
Звіт про фінансові результати за рік форма № 2	рік
Інформація про розмір тарифів (у розрізі населених пунктів)	місяць
Звіт про витрати виробництва, форма 1С-житлове господарство	квартал
Державна статзвітність "Звіт з праці", форма № 1-ПВ, термінова – місячна	місяць
Державна статзвітність "Звіт з праці", форма № 1-ПВ, термінова – квартална	квартал
Інформація про фінансові результати і дебіторську та кредиторську заборгованість	місяць
Бухгалтерський баланс за рік, форма № 1	рік
Звіт про фінансові результати за рік, форма № 2	рік
Інформація про розмір тарифів (у розрізі населених пунктів)	місяць
Звіт про витрати виробництва, форма 1С-міськелектротранспорт	квартал
Державна статзвітність "Звіт з праці", форма № 1-ПВ, термінова – місячна	місяць
Державна статзвітність "Звіт з праці", форма № 1-ПВ, термінова – квартална	квартал
Інформація про фінансові результати і дебіторську та кредиторську заборгованість	місяць
Державна статзвітність "Звіт з праці", форма № 1-ПВ, термінова – місячна	місяць
Державна статзвітність "Звіт з праці", форма № 1-ПВ, термінова – квартална	квартал

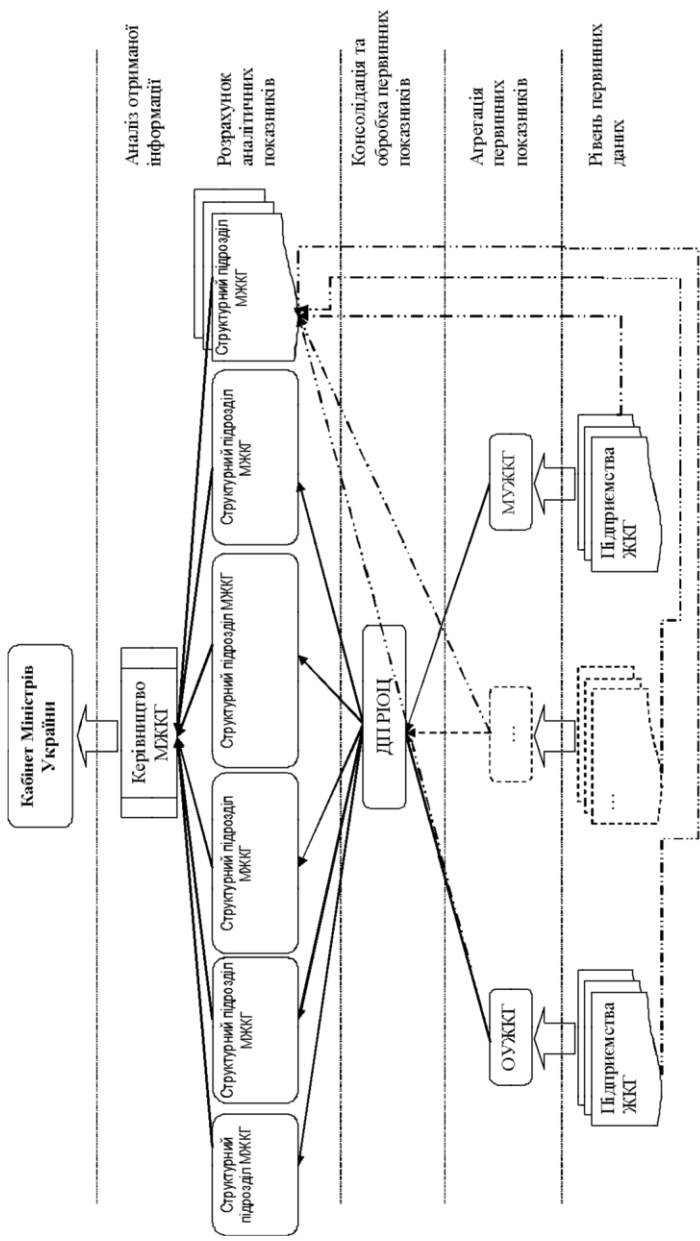

Схема існуючих інформаційних потоків щодо збирання та передавання інформації діяльності підприємств житлово-комунального господарства

Збирання та узагальнення показників відбувається за схемою, показаною на рисунку.

Чинна система звітності передбачає дворівневий порядок формування та обробки інформації. Підприємства, які надають житлово-комунальні послуги, подають відповідно до встановлених термінів звіти до управлінь житлово-комунального господарства облдержадміністрацій (ОУЖКГ), Міністерства регіонального розвитку та житлово-комунального господарства АР Крим, Київської та Севастопольської міськдержадміністрацій (МУЖКГ). Зазначені регіональні управління узагальнюють отриману інформацію та подають зведені звіти до Республіканського інформаційно-обчислювального центру Мінжитлокомунгоспу України, де на основі отриманих звітів формуються аналітичні матеріали про технічний та фінансово-економічний стан підприємств житлово-комунального господарства.

Чинний порядок формування звітів базується на використанні статистичної звітності з її недоліками: великою затримкою оприлюднення інформації, відсутністю дисципліни в наданні вихідної інформації (від обласного рівня і нижче), роздробленістю (неповне відображення найбільш важливих напрямів діяльності ЖКГ у використовуваних статистичних показниках). Моніторинг виконання завдань та заходів Загальнодержавної програми реформування і розвитку житлово-комунального господарства, визначених у додатку 4 "Основні очікувані результати", на сьогодні здійснюється відповідно до інформації, наданої листами управлінь житлово-комунального господарства облдержадміністрацій, Міністерства регіонального розвитку та житлово-комунального господарства АР Крим, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій [1].

Таким чином, діюча система збирання інформації про діяльність підприємств житлово-комунального господарства є неефективною. Удосконалення інформаційно-аналітичної системи надасть можливість формувати, збирати, зберігати, обробляти, узагальнювати й оприлюднювати господарську та фінансово-економічну інформацію, необхідну для забезпечення прийняття рішень з управління житлово-комунальним

господарством України, аналізу стану та проблем галузі. Інформаційно-аналітична система має стати інструментом, який дасть змогу організувати, формалізувати та прискорити процес формування різних типів звітів на базі стандартних форм на міському, обласному та загальнодержавному рівнях.

Висновок. Отже, для забезпечення органів державної влади та органів місцевого самоврядування повною, своєчасною та достовірною інформацією стосовно процесів, які відбуваються в житлово-комунальній галузі, що дає можливість для повноцінного аналізу та прийняття обґрунтованих управлінських рішень, виникає об'єктивна необхідність у функціонуванні інформаційно-аналітичної системи моніторингу стану реформування житлово-комунального господарства України. Така система повинна бути багаторівневою, багатофункціональною, охоплювати всі територіальні структурні одиниці, всі підгалузі ЖКГ, комунальні та приватні підприємства, що надають послуги у сфері ЖКГ.

Перспективи подальших розвідок - розробка прикладних аспектів запровадження комплексної системи показників діяльності підприємств житлово-комунального господарства.

Список використаних джерел

1. Закон України про Загальнодержавну програму реформування і розвитку житлово-комунального господарства на 2009-2014 роки. - Режим доступу : www.rada.gov.ua

2. Інформаційна довідка до засідання колегії Мінжитлокомунгоспу "Про інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування щодо управління житловокомунальним господарством держави та його реформування". - Режим доступу : www.minregionbud.gov.ua

3. Державна служба статистики України. - Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua